

Försvarsdepartementet

Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65), Fö2024/01668

Pensionsmyndigheten konstaterar att utredningens förslag inte berör myndighetens direkta ansvarsområde. Pensionsmyndigheten instämmer i förslaget om att ersätta nuvarande begrepp ”extraordinära händelser i fredstid” med begreppet ”fredstida krissituation” och lämnar i övrigt följande synpunkter.

6.3.2 Definitioner av begreppen fredstida krissituation och kvalificerad fredstida krissituation i den nya lagen

Extraordinära händelser i fredstid ersätts med fredstida krissituation

Om begreppet extraordinära händelser i fredstid utmönstras i fråga om den reglering som omfattar kommuner och regioners beredskap finns det även skäl att ersätta begreppet för de fall det förekommer i annan reglering, så som exempelvis i 2 kap. 5 a § socialförsäkringsbalken. På så vis uppnås en enhetlig begreppsapparat inom den offentliga förvaltningen avseende civil beredskap.

Behov av helhetssyn vid introduktion av nya begrepp

Utredningen föreslår att ett nytt begrepp ”kvalificerad fredstida krissituation” ska införas. Enligt utredningen anses inte det begreppet ”fredstida krissituation” i tillräcklig grad uttrycka den variation i allvarlighetsgrad som kan förekomma. Det nya begreppet tar sikte på mycket omfattande och svårartade fredstida krissituationer som innebär en hög risk för många människors liv och hälsa eller mycket omfattande skador på egendom eller miljö. Exempel på sådana typer av händelser är enligt utredningen, utsläpp av farliga ämnen; pandemier; epizootier; extrema väderhändelser samt mycket omfattande bränder. Utredningen konstaterar också att kommuner och regioners planering och förberedande åtgärder vid exemplifierade kvalificerade fredstida kriser och höjd beredskap dessutom skiljer sig från åtgärder vid andra typer av fredstida kris. Enligt utredningens bedömning finns det även skäl att använda begreppet kvalificerad fredstida krissituation i författningar som styr *statliga myndigheters beredskap* inför fredstida krissituationer. Dock har närmare överväganden kring ett införande i förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap lämnats därhän då det ligger utanför utredningens uppdrag.

Begreppet fredstida krissituation är väl etablerat inom beredskapssystemet och för de aktörer som har ett ansvar för den civila beredskapen. Av begreppet fredstida

www.pensionsmyndigheten.se

Pensionsmyndigheten

Box 38190

100 64 Stockholm

Telefon

0771-771 771

E-post

registrator@pensionsmyndigheten.se

Org.nr

202100-6255

krissituation följer att krisens allvarlighetsgrad är beroende av en rad faktorer så som exempelvis händelsens eller händelsernas omfattning och art. Det innebär i sin tur att olika aktörers möjlighet att fullgöra sitt uppdrag eller upprätthålla samhällsviktig verksamhet kan komma att påverkas och begränsas.¹ Olika aktörer har olika speciallagstiftning på beredskapsområdet utifrån respektive aktörs ansvarsområde och författningsreglerade uppdrag. Emellertid finns samverkansbehov mellan aktörer såväl inför som under en fredstida kris. Pensionsmyndigheten anser därför att om det ska introduceras nya begrepp i beredskapssystemet så förutsätter det en helhetssyn i frågan för att bibehålla systematiken. Det är därför önskvärt att betydelsen för, och konsekvenser för statliga myndigheter och andra aktörer med ett beredskapsansvar, inkluderas i det fortsatta lagstiftningsarbetet och att resonemangen då utvecklas för det fall begreppet kvalificerad fredstida krissituation kommer att införas.

Statlig finansiering knyts till det föreslagna begreppet

Vidare föreslås en ny modell för finansiering, där statens finansiering av kommuner och regioners åtgärder särskilt kopplas till planering och förberedande åtgärder inför kvalificerad fredstida krissituation, där också särskilda verksamhetskrav föreslås.

Förslaget berör inte Pensionsmyndighetens direkta ansvarsområde. Myndigheten noterar dock att det kan finnas svårigheter med att fastslå när en krissituation övergår från att vara en krissituation till en kvalificerad krissituation då det är en glidande skala. En krissituation kan även förändras över tid, såväl i omfattning som geografisk utbredning. Detta kan leda till en risk för tillämpningssvårigheter.

Pensionsmyndigheten saknar också resonemang om att knyta finansiering till särskilda åtaganden utan att för den delen införa ett nytt begrepp i beredskapssystemet. Även av ovan nämnda skäl finns därför anledning att utveckla begreppet kvalificerad fredstida krissituation för det fall begreppet kommer att införas.

Detta yttrande har beslutats av chefen för juridikavdelningen Lena Aronsson efter föredragning av juristen Stayesh Abdollahi Godenius. I den slutliga handläggningen har även enhetscheferna Martina Irving och Henrik Nordler deltagit.

Lena Aronsson

Stayesh Abdollahi Godenius

¹SOU 2023:75, *Stärkt konstitutionell beredskap*, se avsnitt 5.1 Allmänt om fredstida kriser. I betänkandet som redovisades 27 november 2023 föreslogs att ett nytt kapitel om *allvarliga fredstida krissituationer* skulle införas i regeringsformen men några ytterligare lagstiftningsåtgärder har inte vidtagits därefter.